

کۆماری عێراق
سەرۆکایهتی هه‌ریمی کوردستان
سەرۆک

بڕیار ژماره (٢) ی سالی ٢٠٢١

به‌پێی ئەو دەسه‌لاته‌ی پێماندراوه له بڕگه‌ی (یه‌که‌م) ی مادده‌ی (ده‌یه‌م) له یاسای سەرۆکایه‌تی هه‌ریمی کوردستان ژماره (١) ی سالی ٢٠٠٥ ی هه‌موارکراو و پالپشت به یاساکاریی په‌رله‌مانی کوردستان که له دانیشتنی ئاسایی ژماره (٥) ی رۆژی ٢٠٢١/٣/٣١ کردوووه‌تی، بڕیارماندا به‌ ده‌رکردنی:

یاسای ژماره (٢) ی سالی ٢٠٢١

یاسای پاراستنی به‌رهمه‌ خۆمالییه‌کان له هه‌ریمی کوردستان - عێراق

مادده‌ی (١): بۆ مه‌به‌ستی حوکه‌مانی ئەم یاسایه‌، ئەم زاراوه‌ و ده‌سته‌واژانه‌ی خواره‌وه‌ ماناکانی به‌رامبه‌ریان ده‌گه‌یه‌نن:

یه‌که‌م: هه‌ریم: هه‌ریمی کوردستان - عێراق.

دووه‌م: ئەنجومه‌نی وه‌زیران: ئەنجومه‌نی وه‌زیرانی هه‌ریم.

سێیه‌م: وه‌زاره‌ت: وه‌زاره‌تی بازرگانی و پیشه‌سازی هه‌ریم.

چواره‌م: وه‌زیر: وه‌زیری بازرگانی و پیشه‌سازی هه‌ریم.

پنجه‌م: به‌رپۆبه‌رایه‌تی گشتی: به‌رپۆبه‌رایه‌تی گشتی گه‌شه‌پیدانی پیشه‌سازی له وه‌زاره‌ت.

شه‌شم: به‌رهمه‌ خۆمالییه‌کان: کالای پیشه‌سازی یان کشتوکالی (پوه‌کی و ئاژه‌لی) به‌رهمه‌پێنراو له ناوخۆی هه‌ریم و عێراق.

هه‌وته‌م: به‌رهمه‌می هاوشیوه‌: به‌رهمه‌می خۆمالی هاوشیوه‌ی به‌رهمه‌می هاورده‌کراو له هه‌موو پوه‌یه‌که‌وه‌، یان هاوشیوه‌ی به‌رپۆبه‌یه‌کی په‌ها له پوه‌ی خه‌سله‌ت و به‌کاره‌ینانه‌وه‌.

هه‌شته‌م: به‌رهمه‌می پکابه‌ر (المنافس): ئەو به‌رهمه‌می خۆمالییه‌یه‌ که له‌به‌کاره‌یناندا کتبه‌رکیی به‌رهمه‌می هاورده‌کراو ئەکات ئەگه‌ر هاوشیوه‌شی نه‌بێت.

نۆیه‌م: نوقمکردن: هاورده‌کردنی به‌رهمه‌میک بۆ هه‌ریم به‌ نرخیکی که‌متر له به‌های ئاسایی خۆی له بازاری ولاتی هه‌نارده‌کار.

ده‌یه‌م: به‌رهمه‌مه‌ینه‌ ناوخۆیه‌کان: ئەو به‌رهمه‌پێنه‌رانه‌ن که پۆزه‌ی زۆرینه‌ی به‌رهمه‌می هاوشیوه‌ یان پکابه‌ر به‌رهمه‌می ده‌هینن، به‌مه‌رجیک به‌رهمه‌می نوقمکار یان پالپشتیکراو هاورده‌نه‌که‌ن.

یازده‌یه‌م: پالپشتیکردن: ئەو سووده‌ داراییه‌یه‌ که ده‌وله‌تی سه‌رچاوه‌ (المنشأ) یان هه‌نارده‌کار، یان هه‌ر دامه‌زراوه‌یه‌کی که‌رتی گشتی له‌و ده‌وله‌ته‌، به‌ پاسته‌وخۆ یان نا پاسته‌وخۆ پیشه‌کشی ده‌کات، و ده‌بێته‌ مایه‌ی سوودمه‌ندبوونی به‌رهمه‌پێن یان ئەو که‌سانه‌ی به‌رهمه‌مه‌که‌ ده‌گوازنه‌وه‌ یان ده‌یفروشن یان هه‌نارده‌ی ده‌که‌ن.

دوازدهیہم: زیدہ هاورده کردنی بی پاساو: زیدہ هاورده کردنی بهرهمه بو ههریم به شیوهی رها یان ریژهیی، نه گهر نومکار یان پالپشتیکراویش نه بیت، به جوریک بیته هؤکاری زیانگه یاندنی راسته وخو یان نه گهری زیانگه یاندن به نه و دامه زراوه خومالییانهی که بهرهمی هوشیوه یان رکابه بهرهم دهینن.

سیزدهیہم: زیان: نه و زیانانن که روویانداوه یان نه گهری روودانیان ههیه، و دهبنه هؤی ئاستهنگ دروستکردن له بهردهم کهرتی پیشه سازی یان کشتوکالی خو مالی، به هؤی نومکردن یان پالپشتیکردن یان زیدہ هاورده کردنی بی پاساو.

چواردهیہم: پیاده کاری زیان به خش: نومکردن یان پالپشتیکردن یان زیدہ هاورده کردنی بی پاساو ده گریته وه.

پازدهیہم: نرخى ئاسایی: بریتیه له و نرخه ی که بهرهمه هاورده کراوه که ی پی ده خریته بهردهم به کاربه له خوودی ولاتی هاورده لیکراو.

شازدهیہم: پهراویزی نومکردن: جیاوازی نیوان به های ئاسایی بهرهمی هاورده کراو و نرخى هه نارده کردنیه تی.

هه قدهیہم: لیکو لینه وه: نه و ووردینی و به دوا داچوونه یه که به ریوه به رایه تی گشتی بو دلنیا بوون له راستی و دروستی به لگه نامه و زانیاریه پیشکه شکراره کان، روودانی پیاده کاری زیان به خش، زیانه لیکه وته کانی و بوونی په یوهندی هؤکاری له نیوانیاند، نه نجامیده دات.

هه ژدهیہم: ریکاری خیرا: نه و ریکارانن که به شیوه یه کی کاتی، تاییه کلایی کردنه وهی دؤسیه ی لیکو لینه وه، بو راگرتن یان که مکردنه وهی کاریگه ریی پیاده کاری زیان به خش له سهر بهرهمی خومالی بابه تی لیکو لینه وه، پیاده ده کرین.

نۆزدهیہم: ریوشوینی کوتایی: نه و ریوشوینانن که دوی کوتاییهاتی لیکو لینه وه کان و سه لماندی پیاده کاری زیان به خش و زیانه لیکه وته کانی و په یوهندی هؤکاری له نیوانیاند، به بریاری وه زیر بو پاراستنی بهرهمی خومالی، ده گریته بهر.

ماددهی (۲)

یه کهم: حوکمه کانی نه م یاسایه له سهر نه و پیاده کاریه زیان به خشانه جیبه جی ده کریت که دهبنه هؤی زیانگه یاندن یان نه گهری زیانگه یاندن به کهرتی پیشه سازی و کشتوکالی و بازرگانی.

دووهم: حوکمه کانی نه م یاسایه پاراستنی نه و بهرهمه خومالییانه ده گریته وه که لانیکه م (۵۰٪) په نجا له سه دی پیداویستی ناوخوی ههریم دا بینده کهن و به پی پی پوه ره کانی پیوانه سازی عیراقی یاخود جیهانی - له کاتی نه بوونی پیوه ری عیراقیدا - کوالیتییه کی بهرزیان هه یه.

سییه م: حوکمه کانی نه م یاسایه پاراستنی نه و بهرهمه پیشه سازیه خومالییانه ده گریته وه که لانیکه م (۵۰٪) په نجا له سه دی پیکهاته که ی که رهسته ی خاوی بهرهمی ناوخوی بیت نه ک هاورده کراو.

ماددهی (۳)

یہ کہم: بہرہ مہینی ناو خویی یان نوینہرہ یاساییہ کہی، یان ہر خاوەن بہرژہ و ہندیہ کہ، لہ ریگہی بہرپوہ بہرایہ تی گشتییہ وہ داواکاریہ کی نووسراو بو گرتنہ بہری ریوشوینی پیویست بو بہرہنگار بوونہ وہی پیادہ کاری زیانبہ خش پیشکش بہ و ہزیر دہکات، بہم دوو مہرجہی خوارہ وہ: ۱- داواکاریہ کہ ئەو زانیاری و بہلگہ نامانہ لہ خو بگریت کہ روودانی پیادہ کاری زیانبہ خش، کہ و تنہ وہی زیان و بوونی پھیوہندی ہوکاری لہ نیوانیاندا، دہسہ لمین .

۲- داواکاریہ کہ پشتگیریکراو بیت لہ لایہن بہرہ مہینہ ناو خوییہ کان بہ مہرجیک ریژہی بہرہ مہینانیاں زیاتر بیت لہ (۵۰%) پہنجا لہ سہدی پیداویستی ناو خویی بہ کار بہر .

دووم: داواکاری پاراستنی بہرہ مہمی خومالی، لہ لایہن بہرہ مہینہ ناو خوییہ کان یان بہرپوہ بہرایہ تی پاراستنی بہرہ مہ خومالیہ کان لہ و ہزارہ تی کشتوکال و سہرچا و ہکانی ناو پیشکش دہگریت، ئەگہر پیادہ کاری زیانبہ خش پھیوہندی بہ بہرہ مہمی کشتوکالیہ وہ ہہ بوو .

سیئہم: بہرپوہ بہرایہ تی گشتی، ئەرکی تاو توپکردن و دلنیا بوون لہ ہاتنہدی مہرجہکانی داواکاری پاراستنی بہرہ مہمی خومالی دہقنووسکراو لہم یاساییہ دا لہ ئەستو دہگریت، و دہبیت لہ ماوہی (۳۰) سی رۆژ لہ ریگہوتی تو مارکردنی داواکاریہ کہ پاسپاردہی خو بو و ہزیر بہر زبکاتہ وہ .

چوارہم: بہرپوہ بہرایہ تی گشتی، بہرہ زامہندی و ہزیر، بہدہر لہ حوکمی برگہی (یہ کہم) ی ئەم ماددہیہ، ئەگہر بہلگہ و زانیاری پیویستی لہ سہر بوونی پیادہ کاری زیانبہ خش لہ بہر دہستد ابوو، دہ توانیت لیکولینہ وہ ئەنجام بدات .

پینجہم:

۱- و ہزیر لہ ماوہی (۱۵) رۆژ لہ ریگہوتی گہیشتنی پاسپاردہی بہرپوہ بہرایہ تی گشتی بریاری خو سہبارت بہ دہستپیکردن بہ لیکولینہ وہ یان پہتکردنہ وہی داواکاریہ کہ، دہدات .

۲- ئەگہر و ہزیر لہ ماوہی دیاریکراو لہ خالی (۱) ی ئەم برگہیہ دا، بریاری یہ کلاکہرہ وہی نہ دا ئەوا و ہلام نہ دانہ وہ کہ بہرہ زامہندی لہ سہر دہستپیکردن بہ لیکولینہ وہ ئەژمار دہگریت .

۳- بہرپوہ بہرایہ تی گشتی بریاری دہستپیکردن بہ لیکولینہ وہ، لانیکہم لہ ماوہی (۷) حہوت رۆژ لہ ریگہوتی دہرچوونی، لہ دوو رۆژ نامہی رۆژانہ دا بلاودہ کاتہ وہ .

ماددهی (۴)

یہ کہم: بہرپوہ بہرایہ تی گشتی لہ ماوہی (۷) حہوت رۆژ لہ ریگہوتی بریاری و ہزیر بہ دہستپیکردنی لیکولینہ وہ، ئەم ئەرکانہی خوارہ وہ جیبہ جیدہ کات:

۱- دہست بہ لیکولینہ وہ سہرہ تاییہ کان سہبارت بہ پیادہ کاری زیانبہ خش، زیانہ لیکہوتہکانی و پھیوہندی ہوکاری لہ نیوانیاندا، دہکات .

۲- دہرفت دہرہ خسیئیت بۆ لایه نه په یوه نیداره کانی لیکۆلینه وه که و لایه نه به شداربووه کانی، بۆ پیشکه شکردنی هەر به لگه نامه و زانیاریه ک، گوئیستی و ته کانیان و گفتوگو کردن دهر باره یان، و بینینی ئەو زانیاری و به لگه نامه ی که په یوه ستن به لیکۆلینه وه کان ئەگەر نهیینی نه بن.

۳- له دروستی و ووردی زانیاری و به لگه ی پیشکه شکارا بۆ سه لماندنی پیاده کاری زیانبه خش و زیانه لیکه و ته کانی ده کۆلینه وه، و بۆ ئەم مه به سته ده توانیت داوای هەر زانیاریه کی تر له لایه نه په یوه نیداره کانی لیکۆلینه وه که و لایه نه به شداربووه کان بکات.

۴- ئەنجامی لیکۆلینه وه سه ره تاییه کان و پاسپارده کانی له ماوه یه کدا که له (۱۵) پازده رۆژ له ریکه وتی ده ستپیکردنی لیکۆلینه وه زیاتر نه بییت، ئاراسته ی وه زیر ده کات.

دووهم:

۱- وه زیر له ژیر رۆشنایی ئەنجامه کانی لیکۆلینه وه ی سه ره تاییی، و پاسپارده کانی به رپوبه رایه تی گشتی و ئەو زانیاریانه ی به رده ستیتی، له ماوه (۱۵) پازده رۆژدا بریاری یه کلاکه ره وه ده دات.

۲- وه زیر ده توانیت داوا له هەر لایه نیکی په یوه نیدار بکات، چ گشتی بییت یان تاییه ت، بۆ ئەوه ی هەر زانیاریه کی په یوه ست به بابه تی لیکۆلینه وه ی بخه نه به رده ست، ده بییت ئەو لایه نانه ش پابه ندی پیشکه شکردنی بن.

مادده ی (۵)

یه که م: وه زیر ده توانیت له هەر کاتیکدا، له سه ر پاسپارده ی به رپوبه رایه تی گشتی، بریار له راگرتنی لیکۆلینه وه کان یان کۆتایی پیهینانیان بدات، له هه ردوو باری نوقمکردن یان پالپشتیکردن، به بی سه پاندنی رپوشوینی به ره نگاربوونه وه ی نوقمکردن یان رپوشوینی قه ره بوو کردنه وه، ئەگەر هاوردنه کار به لینه نامه پیشکه ش بکات، و تییدا به لین بدات به پیداچوونه وه به نرخ ی به ره مه که یان راگرتنی هاوردنه کردنی بۆ هه ریم به نرخ ی نوقمکار یان پالپشتیکراو.

دووهم: وه زیر ده توانیت بریار بدات به ته واوکردنی لیکۆلینه وه کان ویرای قبولکردنی ئەو به لینه نامه یه ی که له برگه ی (یه که م) ی ئەم مادده یه دا ده قنوو سکاراوه.

مادده ی (۶)

یه که م: وه زیر له سه ر پاسپارده ی به رپوبه رایه تی گشتی بریاری کۆتایی پیهینانی لیکۆلینه وه کان ده دات، به بی گرتنه به ری رپوشوینی کۆتایی، له یه کیچ که م بارانه ی خواره وه:-

۱- ئەگەر به لگه نامه ی پیشکه شکارا له سه ر بوونی پیاده کاری زیانبه خش یان جووری زیانه کان باوه رپیهینەر نه بوو، یان ئەگەر په یوه ندی هۆکاری له نیوان پیاده کاری زیانبه خش و زیانه کانی به ره مه ی خۆمالییدا نه بوو.

۲- ئەگەر داواکاریه که بکشینریته وه به مهرجیک پیچه وانه ی به رژه وه ندی گشتی نه بییت.

۳- ئە گەر پەر وایزی نو قمکردن یان بری پالشتیکردن یان قه باره ی هاورده کردن، که متر بیت له و بره دیاریکراوانه ی که به پیی رینمای پشته ستوو به م یاسایه درده چیت.

دووم: وه زیر له کاتی کۆتاییهینانی لیکۆلینه وه کان به پیی حوکمه کانی برگی (یه که م) ی ئەم مادده یه ئەم بریارانه ی خواره وه ده دات:-

۱- کۆتاییهینانی ریکاری خیرا و گه راندنه وه ی بری ئەو بارمنه و ده سته به رانه ی که به پیی برگی (یه که م) ی مادده ی (۸) ی ئەم یاسایه وه درده گیرین.

۲- هه لوه شانده وه ی ئەو به لینه مه یه ی که به پیی حوکمه کانی مادده ی (۵) ی ئەم یاسایه پیشکه ش ده کریت.

مادده ی (۷)

یه که م: ئە گەر وه زیر بریاری به رده وامی لیکۆلینه وه کان بدات، ئەوا به رپۆبه رایه تی گشتی ده بیت به م شیوه یه ی خواره وه ته وایان بکات:-

۱- ئە گەر په یوه ست بیت به پالشتیکردن یان نو قمکردن، له ماوه یه ک که له (۶) شه ش مانگ له ریکه وتی راگه یاندنی ده سترکردن به لیکۆلینه وه کان تیپه رنه کات.

۲- ئە گەر په یوه ست بیت به زیده هاورده کردنی بی پاسا، له ماوه یه ک که له (۳) سی مانگ له ریکه وتی راگه یاندنی ده سترکردن به لیکۆلینه وه کان تیپه رنه کات.

دووم: تاوتویکردنی داواکاری وه رگرتنی رپوشوینی پاراستنی به ره مه یکی خۆمالی یان ئەنجامدانی لیکۆلینه وه ریکر نابیت له به رده م ته واکردنی ریکاره گومرگی یه کان (التخلیص الجمركي).

مادده ی (۸)

یه که م: وه زیر له سه ر پاسارده ی به رپۆبه رایه تی گشتی بریاری گرتنه به ری ریکاری خیرا به رامبه ر به به ره مه می هاورده کراوی بابه تی لیکۆلینه وه ده دات، ئە گەر گه یشته ئەو بریاره به رایه ی که پیاده کاری زیانبه خش به رامبه ر به ره مه می هاوشیوه یان به ره مه می رکا به ر بوونی هه یه، به مه رجیک لانیکه م (۳۰) سی رۆژ به سه ر ده سته یکردنی لیکۆلینه وه دا تیپه ربوو بیت، و ریکاره کان به م شیوه یه ی خواره وه ده بن:-

۱- سه پاندنی ره سمی نو قمکردن له سه ر به ره مه می هاورده کراوی بابه تی لیکۆلینه وه که به شیوه ی بارمنه لای به رپۆبه رایه تی گشتی گومرگه کان سپارده ده کریت.

۲- پابه ندکردنی که سی هاورده کار به پیشکه شکردنی ده سته به ری گه ره نتیکار به بریکی یه کسان به په راویزی نو قمکردن.

۳- پابه ندکردنی که سانی هاورده کار له ولاتانی پالشتیکار به پیشکه شکردنی ده سته به ری گه ره نتیکار به به رپۆبه رایه تی گشتی گومرگه کان به بریک که یه کسان بیت له گه ل بری پالشتی پیشکه شکراو.

۴- له حاله تی زیده هاوردده کردنی بی پاساو، زیادکردنی رپه سمی گومرگی یان پابه ندرکردنی که سانی هاوردده کار به پیشکه شکردنی دهسته بهری گهره ننتیکار به بهرپوه به رایه تی گشتی گومرگه کان به برپکی یه کسان له گهل ئه و زیانه ی به بهرهمه پینه خومالییه کان که وتوو و له لایه ن بهرپوه به رایه تی گشتییه وه دیاریکراوه.

۵- پابه ندرکردنی هاوردده کار به پیشکه شکردنی ئه و به لاین نامه یه ی له ماده ی (۵) ی ئه م یاسایه دا دهقنووسکراوه بو وه زاره ت.

دووهم: بهرپوه به رایه تی گشتی گومرگه کانی هریم به هه ماهه نگی له گهل بهرپوه به رایه تی گشتی و دهسته ی گشتی گومرگه کانی دهسه لاتی فیدرالی، ئه و ریکاره خیرایانه ی که له برگی (یه که م) ی ئه م ماده یه دا دهقنووسکراون، له دوی بلاوکردنه وه ی له دوو رۆژنامه ی رۆژانه دا، جیبه جیده که ن.

سییه م:

۱- ئه گهر برپاری گرتنه بهری رپوشوینی کۆتایی به پپی حوکه کانی ئه م یاسایه ده رچوو، ئه و ریکاره خیراکان کۆتاییان پیده هینریت، و بارمته کان یه کلایی (تسوویه) ده کرینه وه و دهسته به ره پیشکه شکراوه کانش هه لده وه شیندرینه وه، له به رامبه ردا رپه سمی نووقمکردن یان رپه سمی قهره بوو کردنه وه و ه رده گیریت.

۲- ئه گهر برپار به نه گرتنه بهری رپوشوینی کۆتایی ده رچوو، ئه و ریکاره خیراکان کۆتاییان پیده هینریت و دهسته به ره کان هه لده وه شیندرینه وه و ئه و بارمته انه ی پیشکه شکراون ده گهریندرینه وه.

ماده ی (۹)

ئه گهر داواکارییه که په یوه ست بیت به بهرهمیکی کشتوکالی، ئه و ئه و ماوانه ی بو لیکۆلینه وه و ریکاره کانی ده رکردنی برپار له ماده کانی پیشوو دهقنووسکراون، بو (۵/۱) پینج یه کی ئه و ماوه یه که مده کریتته وه.

ماده ی (۱۰)

سه رۆکی ئه نجومه نی وه زیران ده توانیت ریکاری خیرا رابگریت ئه گهر بو ی ده رکه وت ئه م ریکاره لیکه وته ی نه رینی هه بووه له سه ر بهرهمه پینی خومالی تر یان به کاربه ران یان به رژه وه ندی گشتی.

ماده ی (۱۱)

بهرپوه به رایه تی گشتی له دوی ته و او کردنی لیکۆلینه وه، له چوارچیوه ی راپورتیکدا، پالپشت به به لگه نامه و زانیاری پشتراستکراوه، راسپارده ئاراسته ی وه زیر ده کات، تیایدا ئه و ده رئه نجامانه ده خاته روو که ده رباره ی پیاده کاری زیانه خش و زیانه کان و په یوه ندی هۆکاری له نیوانیاندا، پییگه یشتوو.

ماددهی (۱۲)

یہ کہم:

۱- وەزیر لە ژێر پۆشنایی پاسپاردەیی بەرپۆبەرایەتی گشتی، ئاماژە پێدراو لە ماددهی (۱۱) ی ئەم یاسایەدا، بریار بەسەپاندنی رپۆشوینی کۆتایی بۆ بەرەنگاربوونەوهی پیادەکاری زیانبەخش دەدات، بەو مەرجەیی جۆر و قەبارە و ئاستی پیادەکردنی رپۆشوینەکه لە خۆبگریت، و ئەم بریارە لە ماوهی (۱۰) دە رۆژ لە ریکەوتی دەرچوونیهوه ئاراستەیی ئەنجومەنی وەزیران دەرکریت بۆ پەسەندکردنی.

۲- ئەگەر گرتنەبەری رپۆشوینی کۆتایی رەتکریتەوه، پالپشت بەهەمان ئەو بابەت و هۆکارانەیی لە داواکاری یەکه مەدا هاتوون، بەر لە تپپەرپوونی ماوهی (۱۸۰) سەد و هەشتا رۆژ لە ریکەوتی بەرکاربوونی بریاری وەزیر، نابیت داواکاریهکی تر پپیشکەش بکریتەوه.

دووهم: وەزیر بۆ بەرەنگاربوونەوهی پیادەکاری زیانبەخش ئەم رپۆشوینە کۆتاییانەیی خوارەوه دەرکریتەبەر:-

۱- رپۆشوینی بەرەنگاربوونەوهی نوقمکردن، بەسەپاندنی رەسمی نوقمکردن بە جۆریک یەکسان بیت بە پەراویزی نوقمکردن.

۲- رپۆشوینی قەرەبووکردنەوه، بەسەپاندنی رەسمی گومرگی قەرەبووکردنەوه بەپیی یاسا، که یەکسان بیت لەگەڵ بری پالپشتیکردنی بەرەمی هاوردهکراو بۆ هەریم.

۳- رپۆشوینی خۆپاراستن بۆ بەرەنگاربوونەوهی زیدە هاوردهکردنی بی پاسا، بە سنووردارکردنی ئەو برەیی رپگە بەهاوردهکردنی دەریت، یان سەپاندنی پیناسی گومرگی لەسەر بەرەمی هاوردهکراو، یان زیادکردنی پیناسه که یان هەر رپکاریک که یارمەتی بەرەمهپینی خۆمالی بدات لەسەر خۆگونجاندن لەگەڵ بەرەمی هاوردهکراو بەو مەرجەیی کاریگەری نەرینی لەسەر بەرژەوهندی گشتی و بەکاربەری ناوخۆیی نەبیت.

سپپهه: سەپاندنی رپۆشوینی کۆتایی، تاییەت بە پاراستنی بەرەمی کشتوکالی، دواي رەزامەندی وەزیری کشتوکال و سەرچاوهکانی ئاو دەبیت.

ماددهی (۱۳)

ئەنجومەنی وەزیران دەتوانیت لە ماوهی (۱۰) دە رۆژدا، بریاری وەزیر بەسەپاندنی رپۆشوینی کۆتایی پەسەند بکات یان رەتیکاتەوه، و ئەگەر لە ماوهی دیاریکراویدا بریاری نەدا، ئەوا بریاری وەزیر بە پەسەندکراو دادەنریت.

ماددهی (۱۴)

یەکهه: گرتنەبەری رپۆشوینی کۆتایی دەبیت بەو برەیی که بۆ بەرگرتن لە پوودانی زیان یان لابردنی زیان پپویستە، بەجۆریک دەرەت بداتە بەرەمهپینی خۆمالی بارودۆخی خۆی لەگەڵ بەرەمی هاوردهکراو و پاراستنی بەرژەوهندییهکانی هەریم بگونجینیت.

دووم: نابیت بری ئو رپسہمی گومرگییہی بؤ بہرہنگاربوونہوہی نوقمکردن یان ئو رپسہمی قہرہبووکردنہوہی بؤ رپووبہروبوونہوہی و پالپشتیکردن دہسہپیندریت، لہ پراویزی نوقمکردن یان بری پالپشتیکردن زیاتر بیت، و دہکریٹ بہ برپکی کہ متر دیاری بکریٹ ئو گہر ئو برہ لابردنی کاریگہریبہکانی زیان مسؤگہر بکات، و ہہر زیادہیہک لہ رپسہمی گومرگیی یان قہرہبووکردنہوہی و ہرگیراو کہ زیاترہ لہ پراویزی نوقمکردن یان بری پالپشتیکردن بؤ خاوہنہکہی دہگہرپنریٹہوہی .

سییہم: نابیت ہہمان بہرہمی ہاوردہکراو لہ ہہمان کاتدا بؤ رپوشوینی بہرہنگاربوونہوہی نوقمکردن و رپوشوینی قہرہبووکردنہوہی ملکہچ بیت، ہہرچہندہ لہیہک کاتدا نوقومکہر و پالپشتیکراویش بیت.

ماددہی (۱۵)

یہکہم: جیبہجیکردنی رپوشوینی کۆتایی بہ شیوہی کاتییہ و نابیت لہ (۵) پینچ سال زیاتر بیت.

دووم:

۱- رپوشوینی کۆتایی بہرہنگاربوونہوہی نوقمکردن و پالپشتیکردن بہ درپڑایی ماوہی بہردہوامبوونی حالہتی نوقمکردن و پالپشتیکردن بہردہوام دہبیت.

۲- ا - بہرپوہبہرایہتی گشتی ، خۆی یان لہسہر داوای کہسی پەبوہندیار، دواي پيشکەشکردنی پاساو و بہلگہی پیویست، پیش تہواوبوونی ماوہی رپوشوینی کۆتایی، دہتوانیت پیداچوونہوہی بہو رپوشوینانہدا بکات.

ب - ئو گہر بہرپوہبہرایہتی گشتی بؤی دہرکہوت کہ بہردہوامی رپوشوینی کۆتایی پاساوی نہماوہ، ئووا بہ گرتنہبہری رپکاری یاسایی بہرہزامہندی و ہزیر و دواي پەسەندکردنی لہلایہن ئو نجومہنی و ہزیران، کۆتایی بہ رپوشوینہکان دہہینریٹ.

ماددہی (۱۶)

بہرپوہبہرایہتی گشتی گومرگہکانی ہہریم، بہہماہہنگی لہگہل بہرپوہبہرایہتی گشتی و دہستہی گشتی گومرگہکانی دہسہلاتی فیدرالی، رپوشوینی کۆتایی جیبہجیدہکات .

ماددہی (۱۷)

یہکہم: بہرپوہبہرایہتیہک بہ ناوی (بہرپوہبہرایہتی پاراستنی بہرہمہ خۆمالییہکان) لہ ہہردوو بہرپوہبہرایہتی گشتی گہشہپیدانی پیشہسازیی لہ و ہزارہت و بہرپوہبہرایہتی گشتی پلاننان و بہدواداچوون لہ و ہزارہتی کشتوکال و سہرچاوہکانی ئاو دادہمہزریٹ، و لہ پاریزگاکانی ہہریم و ئیدارہی سہرہخۆکان، بہش یان ہؤبہی تاییہتمہندیان دہبیت.

دووم: ہہر بہرپوہبہرایہتیہک لہوانہی لہ برگہی (یہکہم) دا دہقنوووسکراوہ، بؤ مہبہستہکانی جیبہجیکردنی ئو یاسایہ ئو تۆمارنامانہی خوارہوہی دہبیت:-

۱- تۆمارنامہی نوقمکردن.

۲- تۆمارنامہی پالپشتیکردن.

۳- تۆمارنامہی زیدہ ہاوردہکردنی بی پاساو.

حوکہ گشتیہ کان

ماددہی (۱۸)

بہرہمہ خۆمالییہ کان، پشت بہست بہ بنہمای مامہ لہی ہاوشیوہ، بہہ ماہہنگی لہ گہل دہسہ لاتہ فیدرالییہ کان، لہ دہرہوہی ہہریم پاریزراو دہبن.

ماددہی (۱۹)

ئہنجوومہنی و ہزیران ہیمای جیاکہرہوہی بہرہمہ خۆمالییہ کان ہہریم دیاریدہکات، و بہ ہہ ماہہنگی لہ گہل دہسہ لاتہ فیدرالی کار بو بہدہستہینانی بارکوڈی نیودہولہ تی بو بہرہمہ خۆمالییہ کان دہکات.

ماددہی (۲۰)

یہکہم: و ہزیر بہ رہزامہندی ئہنجومہنی و ہزیران، دہتوانیت ہہرکات پیویست بوو، لہ گہل ہاوتاکہی لہ دہسہ لاتہ فیدرالی ہہ ماہہنگی بکات، بو گونجانندی رپوشوینہکانی پاراستنی بہرہمی خۆمالی ہہریم لہ گہل رپوشوینہ فیدرالییہ کان.

دوومہ: ہہموو بازگہ و دہروازہ سنوورییہ کان پابہندی جیبہ جیکردنی بریارہکانی پاراستنی بہرہمہ خۆمالییہ کان، چ لہ لایہن دہسہ لاتہ تایبہ تمہندی ئیتیحادی دہرچووبن یان لہ لایہن دہسہ لاتہ تایبہ تمہندی ہہریم، و لہ کاتی ناکوکی لہ نیوانیاندا، کام رپوشوین توندتر بیت ئہوہ جیبہ جیدہ کریت، بہ شیوہیک کہ کاریگہری نہرینی لہ سہر بہ کاربہرانی ہہریم لہ رووی نرخ و کوالیتیہوہ نہ بیت.

ماددہی (۲۱)

وہزیری کشتوکال و سہرچاوہکانی ئاو، بہ بی ئہنجامدانی رپکارہکانی پیشکہشکردنی داوا و لیکوئینہوہی تایبہت بہ پیادہ کاری زیانہخش، بہ مہ بہستی جیبہ جیکردنی سیاسہتی بازارکاری و ہزارہتہ کہ و پاراستنی بہرہمی کشتوکالی خۆمالی لہ و ہرزی پیگہ یشتندا، بریاری قہدہغہکردنی ہاوردہی بہرہمی دہرہکی، یان بہ ہہ ماہہنگی لہ گہل و ہزیری دارایی و ئابووری بریاری زیادکردنی رہسمی گومرگی دہدات، ئہ گہر ہاتوو بہرہمی بئ پاسا و زیاد ہاوردہ کرابیت و کاریگہری نہرینی راستہ و خوئی لہ سہر بہرہمہ خۆمالییہ کان ہہ بیت لہ و ہرزی پیگہ یشتنیاندا.

ماددہی (۲۲)

دامہ زراوہ و فہرمانگہ و کۆمپانیاکانی کہرتی گشتی، لہ گرپیہستہکانی کرپن و گرپیہستی پرؤژہکاندا، پشت بہو بہرہمہ خۆمالیانہ دہبہستن کہ لہ گہل پیودانگ و خہسلہتہ داواکراوہکاندا ہاوتان، و لہ لایہن بہرہمہ مہینی ناو خوئیہوہ بہرہم دہہینرین.

ماددہی (۲۳)

یہکہم: درکانندی ہہر زانیاریہکی نہینی کہ تایبہت بیت بہ لیکوئینہوہ و رپکاری و رپوشوینہکان لہ لایہن کہسانی پھیوہندیار و فہرمانبہرانہوہ، بہ پیی یاسا بہرکارہکان بہ تاوان ہہ ژماردہ کریت.

دووم: سەرەپای هەر سزایه ک که له یاسا بهرکاره کاندایه، هەر فەرمانبهریک یان هەر کهسیکی تر سەرپیچی حوکمی برگی (یه که م) ی ئەم ماددهیه بکات، به پیژاردنیکی سزا دهریت که له (۱۰,۰۰۰,۰۰۰) ده ملیۆن دینار که متر نه بیته و له (۲۰,۰۰۰,۰۰۰) بیست ملیۆن دینار زیاتر نه بیته.

حوکمه کۆتاییهکان

ماددهی (۲۴)

وهزیر به هه ماههنگی له گهڵ وهزیری کشتوکال و سهراوهکانی ئاو و وهزیری دارایی و ئابووری، رینمایی پیویست بو ئاسان جیبه جیکردنی حوکمهکانی ئەم یاسایه دهردهکات.

ماددهی (۲۵)

کار به دهقی هیچ یاسا و بریاریک ناکریت که له گهڵ حوکمهکانی ئەم یاسایه دا ناکۆک بیت.

ماددهی (۲۶)

ئهنجوومهنی وهزیران ولایه نه په یوه نهدیدارهکان حوکمهکانی ئەم یاسایه جیبه جی ده که ن.

ماددهی (۲۷)

ئهم یاسایه له ریکهوتی بلاوکردنه وهی له روژنامهی فهرمی (وه قایعی کوردستان) دا جیبه جی ده کریت.

هۆیهکانی دهرچواندن

له پیناوی گه شه پیدان و پالپشتی کردنی کهرتی پیشه سازی و کشتوکالی خو مالی و پاراستنیان له زیان به جوریک که بیته هوی له دهستدانی کیپرکی رهوا و دادپهروهرا نه، و هاوکات ره خساندنی دهرفتهی گونجاو بو به ره مهینه خو مالییهکان و بهرزکردنه وهی تواناکانیان و ئاماده کردنیان بو کیپرکی کردن له بازاره ناو خویی و جیهانییهکان، وره چاوکردنی بهرزه وهندی به کاربهری ناو خویی به ئاراسته ی که مکردنه وهی کاریگه ریه نه رینییهکانی و ریکه گرتن له بهرزبوونه وهی نرخه به ره مهه خو مالییهکان، ئەم یاسایه دهرچوینرا.

نیچیرقان بارزانی

سهروکی ههریمی کوردستان

ههولیر

۲۰۲۱/۵/۲۲